

A Magyar Tudományos Akadémia és az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság

A fejlődéstől a fenntarthatóságig

című konferenciája a filozófia világnapjához kapcsolódóan

2017. november 23. MTA Székház Díszterem

A humanitárius katasztrófákkal, világháborúkkal és válságokkal terhes huszadik század közepén a nyugati civilizáció tiszteletében nevelkedett értelmiség legjobbjai még töretlenül hittek a maguk küldetésében: a haladás szolgálatában. Ezt a haladást a természeti evolúció mintájára képelték el, és a tudományos-technikai forradalomtól remélték, amely jólétet és szabadságot teremt a Föld minden lakója számára. Az észigazságok univerzalitásába vetett hit pedig megerősítette őket abban, hogy eszméik hatására az emberiség egyesülni fog, és ezt az egyesült emberiséget valamiféle világkormány egyetemesen ésszerű intézkedései fogják a boldogulás útján megtartani. A tudomány-haladás-jólét ideológiáját a második ezredfordulóra alaposan kikezdte a kétely, egyetlen előfeltevése sem maradt alapos cáfolat nélkül. Napjaink drámai tapasztalatai nagyban hozzájárultak ehhez, mindenekelőtt a globális ökológiai válság, amely a bioszféra eltartó kapacitásának összeomlásával fenyeget. Ez a válság pedig éppen a technológia szolgálatába állított tudomány, az anyagi javak bőségét szolgáltató technológia, és a fogyasztó szabad választásával azonosított szabadság egyenes következményének tűnik. A fejlődésbe vetett hit megingása szülte a fenntartható fejlődés elvét. Ennek jószándékú hívei azonban nem teszik fel a kérdést, hogy fejlődésnek minősülnek-e azok a folyamatok, amelyek az emberiség egységesülő civilizációját a késő-modernitásban jellemzik, s hogy ezek fenntartása releváns célnak minősül-e.

A konferencia a természet- és társadalomtudományok képviselőivel tekinteni át a fejlődés fogalmának a változását az elmúlt 70 évben és lehetséges értelmezését napjainkban két panelben: Evolúció a természetben és a társadalomban (előadások); Julian S. Huxley víziója a társadalmi haladásról (tézisek és pódiumvita). Julian S. Huxley (1887-1975), az 1945-ben megalakult UNESCO első főigazgatója, a szervezet működését a fejlődésen alapuló humanizmusra (evolutionary humanism) kívánta építeni. A fejlődés kiterjesztett és általános értelmezése – írta – megmutatja, hogy az ember milyen utakat kövessen és milyeneket kerüljön el. Huxley szerint az ember világának a fejlődése a társadalmi formák változását jelenti; eszköze a meglévő lehetőségek új formában és tartalommal történő alkalmazása. A társadalomban élő ember fejlődéséhez tartozik az intellektuális, esztétikai, emocionális and morális értékek felismerése és megbecsülése, a tudáson alapuló továbblépés, a célok megvalósítás és a társadalmi fejlődés morális értelmezése. Az ember az egyetlen örököse és egyben felelőse is mindannak, ami a fejlődés folyamatában elérhető.